

Όνομα: _____

ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΦΡΑΣΕΙΣ

Μπορούμε να εκφράσουμε ένα νόημα χρησιμοποιώντας είτε φράση με ρήμα (**ρηματικές φράσεις**) είτε φράση χωρίς ρήμα (**ονοματικές φράσεις**). Επίσης μπορούμε να μετατρέψουμε τις ρηματικές φράσεις σε ονοματικές και το αντίστροφο.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- Διδάσκει ποίηση. → Διδασκαλία της ποίησης.
ρηματική φράση → ονοματική φράση
- Νοθεία καυσίμων. → Νοθεύονται τα καύσιμα.
ονοματική φράση → ρηματική φράση

Οι **ονοματικές φράσεις** έχουν ως βασική τους λέξη ένα ουσιαστικό (ή μια λέξη που το αντικαθιστά, π.χ. ένα επίθετο ή μια αντωνυμία). Είναι συνήθως:

- Υποκείμενα του ρήματος π.χ. **Η μητέρα του Γιώργου** αγαπάει την κλασική μουσική.
- Αντικείμενα του ρήματος π.χ. Η μητέρα του Γιώργου αγαπάει **την κλασική μουσική**.
- Κατηγορούμενα του ρήματος π.χ. Ο Γιάννης είναι **σπουδαίος επιστήμονας**.

Οι **ρηματικές φράσεις** έχουν ως βασική τους λέξη ένα ρήμα. Η ρηματική φράση μπορεί να περιέχει:

- Ένα μόνο ρήμα αμετάβατο. π.χ. Κοιμάμαι.
- Ένα ρήμα μεταβατικό και αντικείμενο. π.χ. Βλέπω τηλεόραση.
- Ένα ρήμα μεταβατικό με δύο αντικείμενα. π.χ. Χαρίσαμε της Ειρήνης ένα βιβλίο.
- Ένα ρήμα συνδετικό και το κατηγορούμενο. π.χ. Είμαι σίγουρος.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Η πρόταση που έχει ένα ολοκληρωμένο νόημα και μπορεί να σταθεί στο λόγο μόνη της λέγεται **κύρια** ή, αλλιώς, **ανεξάρτητη**.
π.χ. **Δεν πήγα σχολείο σήμερα.** → Κύρια πρόταση
- Η πρόταση που δεν μπορεί να σταθεί στο λόγο μόνη της λέγεται **δευτερεύουσα**, ή, αλλιώς, **εξαρτημένη**.
π.χ. Δεν πήγα σχολείο σήμερα, **γιατί είχα πυρετό.** → Δευτερεύουσα πρόταση

1. Μετατρέπω τις παρακάτω προτάσεις από ρηματικές σε ονοματικές:

- Η Κωνσταντινούπολη οχυρώνεται. → _____
- Μεταρρυθμίζεται η νομοθεσία. → _____
- Πέρσες και Άβαροι συμμαχούν. → _____
- Φυλάσσονται τα σύνορα. → _____
- Αντιμετωπίζονται προβλήματα. → _____

2. Μετατρέπω τις παρακάτω προτάσεις από ονοματικές σε ρηματικές:

- Ο εκχριστιανισμός των Σλάβων. → _____
- Ο διχασμός των Βυζαντινών. → _____
- Η ανάπτυξη των γραμμάτων. → _____
- Η εμφάνιση νέων εχθρών. → _____
- Ο εκσυγχρονισμός της διοίκησης. → _____

3. Διαβάζω τις προτάσεις που ακολουθούν και υπογραμμίζω με μπλε τις ανεξάρτητες και με κόκκινο τις εξαρτημένες:

- Όταν με πάρεις τηλέφωνο, θα σου πω.
- Θα έρθω εγώ, αφού δε γίνεται διαφορετικά.
- Μελετώ περισσότερο, όταν πλησιάζουν οι εξετάσεις.
- Άνοιξα το καλοριφέρ, γιατί έκανε κρύο.
- Όταν θα μεγαλώσω, θα σε φροντίζω εγώ.
- Μιλά τόσο δυνατά, ώστε τον ακούν σε όλο το τετράγωνο.
- Για να πάρει το δώρο του Στράτου, πήγε στα μαγαζιά.
- Δε θα με γνωρίσει, γιατί άλλαξα πολύ.
- Φτάσαμε στο σπίτι μας, μόλις νύχτωσε.
- Επειδή δεν ήθελα να τον δω, έφυγα γρήγορα.
- Τους φώναζα, γιατί καθυστερούσαν επίτηδες.
- Αν και ήταν στενοχωρημένος, προσπαθούσε να χαμογελά.

4. Διαβάζω το παρακάτω κείμενο και υπογραμμίζω με μπλε τις ανεξάρτητες και με κόκκινο τις εξαρτημένες:

Ο Οδυσσέας Ελύτης ήταν το τελευταίο από τα έξι παιδιά του Παναγιώτη Αλεπουδέλη και της Μαρίας Βρανά. Ο πατέρας του και η μητέρα του κατάγονταν από τη Λέσβο, ενώ ο Οδυσσέας Ελύτης γεννήθηκε στην Κρήτη, στην οποία είχαν εγκατασταθεί αργότερα μόνιμα. Για να πραγματοποιήσει την επιθυμία των γονιών του, αποφάσισε να σπουδάσει χημικός. Όταν γνώρισε τα λογοτεχνικά έργα του Κωνσταντίνου Καβάφη, του Ανδρέα Κάλβου και πολλών Γάλλων υπερρεαλιστών παραιτήθηκε από την πρόθεση να ασχοληθεί με τη χημεία και το 1930 γράφτηκε στη Νομική Σχολή της Αθήνας. Το 1939 εγκατέλειψε οριστικά τις νομικές σπουδές και τυπώθηκε η πρώτη του ποιητική συλλογή με τίτλο Προσανατολισμοί. Το 1979 τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας. Επηρεάστηκε από τον υπερρεαλισμό, αλλά και από τη λυρική ποίηση και την ελληνική λαϊκή παράδοση.

Τα τζιτζίκια - Στίχοι: Οδυσσέας Ελύτης

Η Παναγιά τα πέλαγα
κρατούσε στην ποδιά της.
Την Σίκινο, την Αμοργό
και τ' άλλα τα παιδιά της.
Ε σεις τζιτζίκια μου άγγελοι
γεια σας κι η ώρα η καλή.
Ο βασιλιάς ο Ήλιος ζει;
Κι όλ' αποκρίνονται μαζί:
Ζει και ζει και ζει και ζει
και ζει και ζει και ζει
ο βασιλιάς ο ήλιος ζει.

Από την άκρη του καιρού
και πίσω απ' τους χειμώνες
άκουγα σφύριζε η μπουρού
κι έβγαιναν οι γοργόνες.
Ε σεις τζιτζίκια μου άγγελοι
γεια σας κι η ώρα η καλή.
Ο βασιλιάς ο Ήλιος ζει;
Κι όλ' αποκρίνονται μαζί:
Ζει και ζει και ζει και ζει
και ζει και ζει και ζει
ο βασιλιάς ο ήλιος ζει.

Κι εγώ μέσα στους αχινούς
στις γούβες στ' αρμυρίκια
σαν τους παλιούς θαλασσινούς
ρωτούσα τα τζιτζίκια:
Ε σεις τζιτζίκια μου άγγελοι
γεια σας κι η ώρα η καλή.
Ο βασιλιάς ο Ήλιος ζει;
Κι όλ' αποκρίνονται μαζί.
Ζει και ζει και ζει και ζει
και ζει και ζει και ζει
ο βασιλιάς ο ήλιος ζει.